

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC

Ústav ekonomie

Jaroslav Teska

Mezinárodní měnový fond a jeho činnost

International Monetary Fund and its Activities

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil veškeré zdroje jenom ty, které jsou uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 29. března 2013

Jaroslav Teska

Touto cestou bych rád vyslovil své poděkování mému vedoucímu bakalářské práce panu Doc. Ing. Richardu Pospíšilovi, Ph.D. za ochotu, ve které mě provázel po celou dobu mé bakalářské práce a zasvětil mě do problematiky ekonomie. Zároveň bych chtěl poděkovat za jeho cenné rady a připomínky, během kterých mě doprovázel a podporoval při psaní této práce. Další veliké poděkování patří mé rodině za podporu a toleranci v průběhu celého mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
-----------	---

Teoretická část

1 Založení MMF.....	8
2 Cíl a účel MMF.....	10
2.1 Členství a organizační struktura MMF.....	11
2.2 Řídící struktura MMF.....	13
2.3 Stanovení kvót.....	16
2.4 Hlasování.....	16
2.5 Řešení krizí.....	16
2.6 Financování.....	18
3 Argentina.....	21
3.1 Začátky krize.....	21
3.2 Státní bankrot.....	23
3.3 Argentina za podpory MMF.....	25
4 Řecko.....	26
4.1 Začátky krize.....	26
4.2 Přijetí eura.....	27
4.3 Jevy nesoucí problémy krize.....	28
4.4 Věřitelé Řecka.....	29
4.5 Co vše krize způsobuje.....	30

Praktická část

5 Názory světových ekonomů a profesorů ekonomie na danou problematiku.....	34
5.1 Joseph Eugene Stiglitz.....	34
5.2 Robert Skidelsky.....	35
5.3 Kenneth Rogoff.....	36
5.4 Hans-Werner Sinn.....	37
6 Vlastní pohled na činnost MMF.....	39
6.1 MMF – Řecko a Argentina.....	40
6.2 Požadavky od MMF.....	42

Závěr	43
Anotace	45
Seznam literatury	46
Seznam použitých zdrojů	47
Seznam zkratek	49
Seznam obrázků	50
Seznam tabulek	51
Seznam grafů	52

Úvod

Stačí vyslovit pouhá dvě slova „globální problémy“ a už na každých významných konferencích či zasedáních se vždy začíná schylovat ke žhavým diskuzím. Každé dítě základní školy by vyjmenovalo alespoň pět problémů, které ovlivňují chod naší planety. Budou to spíše problémy vyjmenované z jiných sfér, ale ty důležité ekonomické problémy, které postihují i ty nejvyspělejší státy, by asi málokteré dítě ze sebe vydalo. A je to právě ta ekonomika, co hýbe globálně celým světem.

Po 2. světové válce vznikla instituce, která prošla značně velikým historickým vývojem a spolu se Světovou bankou (dále jen SB) patří mezi nejvýznamnější instituce, které řídí a dohlíží na měnový systém a mezinárodní ekonomii v globální sféře na této zemi. Právě proto k SB patří i neoddělitelně Mezinárodní měnový fond (dále jen MMF). Obě tyto organizace spolu spolupracovaly díky vývojovým tendencím globální ekonomiky, velikým změnám v uspořádání politiky ve světě a nezbytným požadavkům členských zemí těchto organizací. Především je potřebné znát historii těchto institucí, zejména MMF, pro jehož činnost je tato bakalářská práce zaměřena a porovnat ji s dnešní činností, ze které můžeme znatelně rozeznat dnešní odlišné cíle od cílů plánovaných při zakládání této instituce.

V posledních pár letech se dlouze zvažovalo, že by se tato instituce mohla zrušit, jestli vůbec má smysl, aby dále pokračovala. Všechny tyto úvahy byly vyvráceny díky dalším přílivům světových, finančních krizí a tak opět nadešel čas pro tuto instituci. Nežli o zániku, se dnes spíše hovoří o tom, jak nejlépe finančně pomoci zemím, které jsou na tom s ekonomikou špatně či dokonce před státním bankrotem.

To byl jeden z klíčových důvodů, proč jsem si zvolil toto téma k mé bakalářské práci. Záměrem je hlouběji proniknout do oblasti činnosti této instituce a popsat, jak MMF pracoval a pracuje ve prospěch svých členských zemí.

Předložená bakalářská práce se skládá ze dvou částí. Ta první je teoretická část, kde je věnována pozornost historii, vývoji, cíli, organizaci a samotný účel MMF a také zaměřena na dva vybrané státy, které prošly a dosud prochází finanční krizí a jsou zde popsá-

ny zásahy pomoci MMF těmto státům. Jedná se zejména o stát Evropské unie Řecko a o jeden stát jihoamerického kontinentu Argentiny.

Ve druhé části analyzuji, srovnávám a vyhodnocuji činnost MMF v daných situacích, konkrétně ve zmíněných státech a na základě zjištěných, popisovaných informací posoudím nebo navrhnou jiná řešení ze strany MMF. Současně v této části se pokusím zpochybnit navrhované postupy, které MMF používá při pomoci členským státům z finančních úpadků. Veškerá analýza uvedená v této práci vychází z ověřených údajů, které jsou řádně ocitovány a z prací významných ekonomů či profesorů ekonomie. V bakalářské práci byly rovněž řádně ocitovány veškeré literární i internetové zdroje v souladu s právními předpisy a vnitřními normami MVŠO, o.p.s. Práce je zakončena závěrem, ve kterém jsou shrnuty veškeré údaje vyplývající z provedené analýzy.

Při práci je použita načtená literatura a pomoc při sepsání práce přichází i z internetových zdrojů. Pro větší orientaci a odbornost v dané problematice jsem kontaktoval Českou národní banku (dále jen ČNB) pomocí emailu, kterou jsem požádal o informace ohledně MMF. ČNB mi vyšla vstříc a poskytla mi požadované údaje o MMF a informace o spolupráci ČNB s MMF. Tyto informace byly velice cenné zejména z důvodu spolupráce MMF s centrálními bankami členských zemí. Dále jsem též kontaktoval českého ekonoma Jaromíra Beneše, který dlouhá léta působil v MMF a i on mi poskytl cenné rady a pomoc při sepsání této bakalářské práce.

Teoretická část

1 Založení MMF

Mezinárodní měnový fond vznikl ze snahy vytvořit stabilní mezinárodní ekonomický systém, který by zajistil spolupráci států při hledání a řešení ekonomických problémů.

Potřeba vzniku takového systému se datuje již od konce první světové války. Světová hospodářská krize v letech 1929-1934 vedla k prohloubení problémů mezinárodního finančního a platebního systému. Vznikla nedůvěra v papírové peníze a vzrostla naopak poptávka po zlatě. Řada zemí opustila systém volné směnitelnosti svých měn za zlato na základě fixního kurzu a musela svoji měnu devalvovat (např. libra o 31 %, americký dolar o 26 %). Mezi jednotlivými zeměmi tak došlo k destabilizaci dlouhodobých pevných směnných kurzů, což vedlo k nedostatku peněz pro platební účely. Hodnota mezinárodního obchodu poklesla, což mělo dopad na celkovou ekonomickou situaci v jednotlivých zemích. Každý stát hájil pouze své vlastní zájmy.

MMF vznikl oficiálně dne 27.12.1945, když 29 zemí podepsalo Články dohody (Articles of Agreement). Tyto články definují základní cíle činnosti MMF. Svoji činnost zahájil dne 1.3.1947 a byl přidružen k OSN jako organizace pro zvláštní úkoly plnící úkoly v ekonomické oblasti.

Před jeho vznikem proběhla v červenci 1944 konference Spojených národů v Bretton Woods za účasti 44 zemí. Na této konferenci se prosadil návrh amerických zástupců a jejich tzv. věřitelský pohled, tedy pohled věřitelů, nikoliv pohled dlužnické země, což byl přístup Velké Británie. Tento brettonwoodský systém byl založen na stabilním základě. Byl respektován princip národní suverenity, který však zavazoval svoje členy ke kolektivní odpovědnosti. Hlasovací právo bylo přiděleno v určitém poměru k členské kvótě.¹

¹ Srov. Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*, s. 3-10 a INTERNATIONAL MONETARY FUND [online]. Dostupné na: <http://www.imf.org/external/about/history.htm> [5.1.2013]

Za idejemi stály 3 ekonomické teorie této organizace a byly to zejména: měnový přístup k platební bilanci, model otevřené ekonomiky a keynesiánská teorie.

Z 50. let to jsou hlavně Friedmanovy myšlenky – flexibilní kurz a monetarismus, který měl také důležitý dopad na MMF.²

V menší míře je v bakalářské práci zmíněna i SB, která spolu s MMF hraje důležitou roli při řešení ekonomických problémů členských zemí. Díky závažným ekonomickým problémům byly založeny po 2. světové válce MMF a SB pro vytvoření globálního finančního systému po poválečném období. Jaké ale bylo poslání SB?

Původním úkolem SB bylo poskytování dlouhodobých půjček pro státy v Evropě pro poválečné znovuzrození. Své původní úmysly na konci 40. let SB přetransformovala a začala poskytovat půjčky rozvojovým zemím. Pro Třetí světy SB financovala hlavně projekty pro výstavbu infrastruktury. Díky půjčkám, konzultační a technické pomoci podporuje tak rozsáhlé programy orientované na omezení chudoby a pro zlepšení životní úrovně v rozvojových zemích.³

² Srov. Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21.století*, s. 7-10.

³ Srov. www.imf.org a www.worldbank.org [online 4.2.2013]

2 Cíl a účel MMF

Na konci 2. světové války bylo zapotřebí, aby se hospodářství ve světě opět vymanilo z úpadku a to nezůstalo nepovšimnuto ani zakladatelům MMF, jimiž byli John Maynard Keynes a Harry Dexter White.

Při založení MMF byly vytyčeny tyto cíle:

- podporovat mezinárodní měnovou spolupráci;
- usnadňovat rozmach a vyrovnaný růst mezinárodního obchodu;
- podporovat kurzovou stabilitu, udržovat řádná devizová ujednání mezi členy;
- napomáhat při ustanovení mnohostranné soustavy plateb pro běžné transakce mezi členy;
- jednotlivým členům dávat za přiměřených jistot k dispozici zdroje Fondu.⁴

Hlavním cílem tohoto brettonwoodského systému byla liberalizace obchodních toků a konvertibilita plateb na běžném účtu. Po skončení druhé světové války byla USA jedinou zemí, která mohla stanovit zlatou paritu dolaru, protože držela 70 % všech zlatých rezerv. Ostatní země proto vyhlásily paritu svých měn vůči americkému dolaru. Pomoc byla poskytována v amerických dolarech.

Během prvních let své existence byla aktivní role MMF spíše občasná a z globálního hlediska malá. Poválečná obnova a s tím spojené problémy nebyly moc příznivé pro rozšiřování směnitelnosti měn členských zemí. MMF byl velmi přísný při poskytování finanční pomoci a pokud ji poskytl, tak se vždy jednalo o krátkodobé zdroje.

Situace se změnila v roce 1952, kdy Fond zavedl obecné podmínky pro čerpání finančních zdrojů. Země musela přijmout určitá opatření v oblasti hospodářské politiky. Postupem času s rozvojem ekonomik a mezinárodního obchodu přestal být dolar akceptovatelným platidlem, protože USA již nemohla garantovat zlatý obsah dolaru. Jednotlivé země totiž začaly směňovat dolary za americké zlato při krytí svých pohledávek. Dne 15.8.1971 byla proto zrušena zlatá parita amerického dolaru. Kombinace ekonomických a politických událostí nakonec přivedla brettonwoodský systém k pádu, zejména tedy pádem zlaté parity dolaru dále rozdílnou mírou inflace v jednotlivých ze-

⁴ Sdělení federálního MZV o přístupu ČSFR k Dohodě o MMF, č. 500/1992 Sb., s. 2826. ze Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*, s. 4

mích, což vyvolalo tlak na kurzové parity a tím narušení důvěryhodnosti kurzového systému.

Tím mohl MMF zaniknout, protože ztratil smysl své existence. Místo toho byl však pověřen dohledem nad světovým měnovým systémem. Kromě toho začal ve zvýšené míře poskytovat zemím finanční pomoc jak v případě ekonomických problémů, tak i v případě přírodních katastrof. MMF začal v období dluhové krize (80. léta 20. století) vystupovat jako aktivní partner mezi věřitelem (většinou komerční banky) a dlužníkem při restrukturalizaci dluhu. Dlužnická země musela přijmout podmínky stabilizačního programu dohodnutého s MMF. I když byl tento jeho postup uznáván, byl Fond i kritizován za to, že více zastupoval zájmy věřitelů nežli zadlužených zemí. Další kritici poukazovali na to, že mandát MMF se touto novou činností rozšířil nad rámec, pro který byl v Bretton Woods ustanoven.⁵

2.1 Členství a organizační struktura MMF

Země, které se ztotožňují s principy fungování této instituce a jsou následně schváleny radou guvernérů, se tak mohou stát členy. Jakmile se země stane součástí této instituce, je jí vyměřena tzv. kvóta, která má za cíl stanovit váhu rozhodovací síly.⁶ Dnes má členská základna MMF 188 zemí.⁷

Tento Fond je plnoprávnou právnickou osobou a jeho oprávněnou činností je uzavírat zejména smlouvy, nabývat movité a nemovité majetky a nakládat s nimi, vést správní řízení.⁸

V letech 1946 měla Výkonná rada 12 výkonných ředitelů. Bylo zde pět členů s největšími kvótami a byly to – USA, Velká Británie, Francie, Indie (rok 1970 náhrada

⁵ Srov. MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*, s. 29, Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*, s. 4-5 a <http://www.imf.org/external/about/members.htm#number> [online 19.1.2013]

⁶ INTERNATIONAL MONETARY FUND [online]. Dostupné na: <http://www.imf.org/external/about/members.htm#number> [4.1.2013]

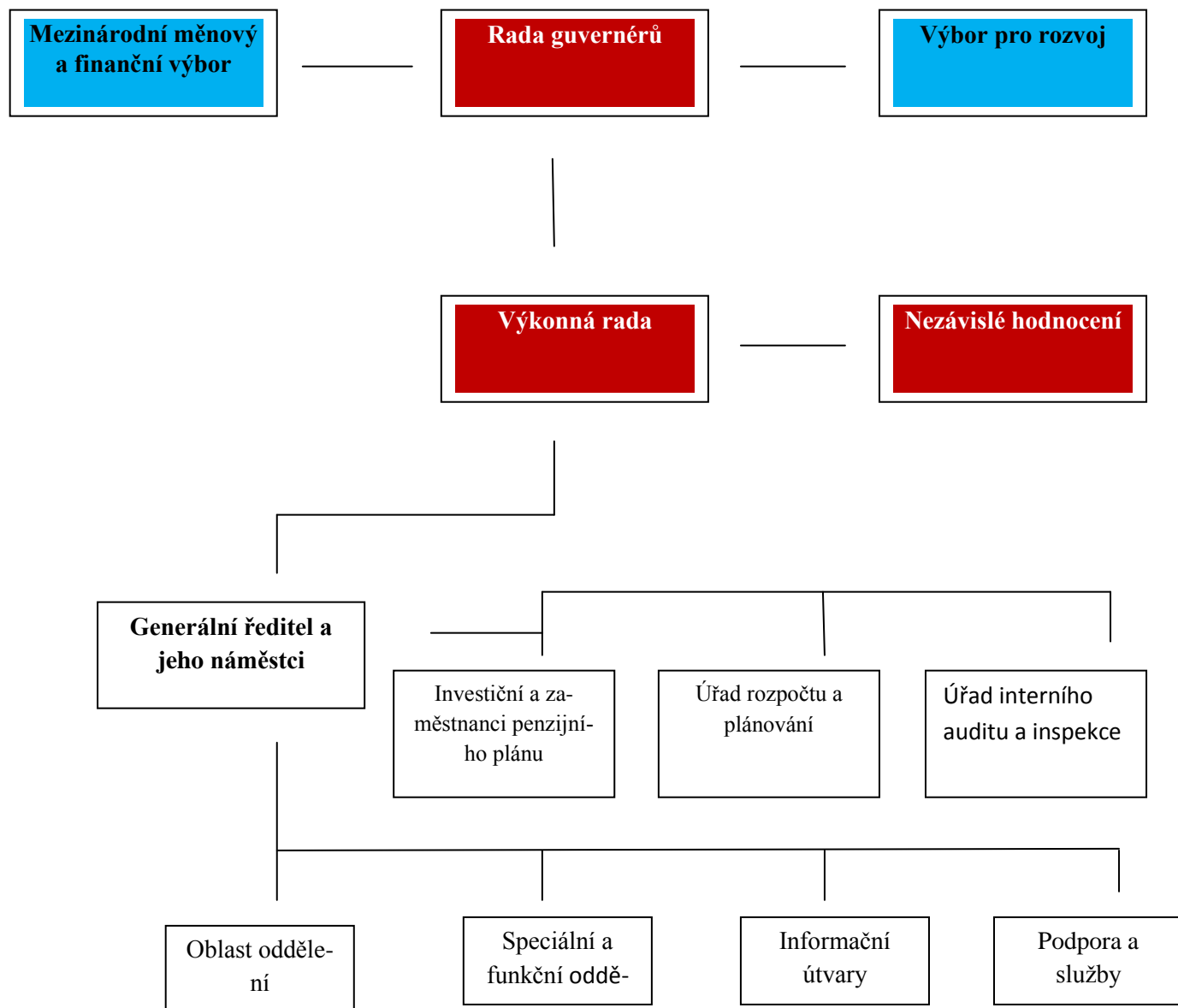
⁷ INTERNATIONAL MONETARY FUND [online]. Dostupné na: <http://www.imf.org/external/about/members.htm#number> [4.1.2013]

⁸ Srov. SUCHARDA, Bohumil. *Mezinárodní měnový fond*, 2. díl, Články dohody. s. 29

Japonska za Indii) a Čína – kteří byli reprezentováni svými vlastními výkonnými řediteli. Zbýlých sedm členů bylo voleno svými konstituentami (vytvoření konstituce je politickou záležitostí a jedním z důležitých faktorů při vytvoření je geografická poloha). Konstituce společně volí výkonného ředitele.⁹

Organizační struktura MMF

Následující schéma zobrazuje organizační strukturu MMF.¹⁰

Obr. 1 – Organizační struktura MMF

⁹ Srov. Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*, s. 139-146 a Boeckh, Anthony. *Velké oživení*, s. 300-308

¹⁰ Pramen: Vlastní zpracování na základě zdroje: <http://www.imf.org/external/np/obp/orgcht.htm>

2.2 Řídící struktura MMF

Rada guvernérů

Tato rada je rozhodovacím orgánem MMF. Tvoří ho jeden guvernér a jeden náhradník guvernéra pro každou členskou zemi. Rada rozhoduje o přijímání či rušení členství, o úpravě členských kvót, o změnách statusu Fondu. Tato rada jmenuje výkonné ředitele a je konečným rozhodovatelem článků dohody MMF, které vyjdou v platnost. Senát guvernérů MMF a členové SB se schází jednou za rok a probírají činnosti jednotlivých institucí. Tato zasedání přináší diskuze, kde mezi sebou konzultují a prezentují své názory a připomínky guvernérů svých zemí na aktuální mezinárodní dění v problematice ekonomie a finančnictví. Díky těmto diskuzím guvernérů rozhodují, jaké mezinárodní peněžní toky jsou nutné ihned řešit a schvalují nutná opatření.

Ministerské výbory

Patří sem Mezinárodní měnový a finanční výbor (IMFC), který má 24 členů a reprezentuje všechny členské země fondu. Tento výbor se schází dvakrát ročně, kde se projednávají otázky vlivů ovlivňující globální ekonomiku a určuje budoucí směr práce, kterým se má MMF vydat. Na svém zasedání výbor přijme opatření, kterými se bude řídit až do svého příštího zasedání.

Dále sem spadá také Výbor pro rozvoj, který má také 24 členů a jsou to zejména ministři financí či rozvoje a řeší otázky týkající se ekonomického rozvoje v rozvíjejících se a rozvojových zemích.

Výkonná rada

Stará se o chod MMF a zastupuje všech 188 členských zemí. Rada projednává vše od zaměstnanců MMF až po otázky týkající se světové ekonomiky. Obvykle rozhoduje na základě konsensu.

Správa reform

Efektivnost činnosti MMF záleží také na tom, jak přihlíží k oprávněným zájmům všech svých členských zemí. Proto v roce 2010 MMF souhlasil s rozsáhlými reformami veřejné správy, které mají zajistit, že menší rozvojové země si udrží svůj vliv ve fondu.

Rada výkonných ředitelů

Je zastoupena jedním generálním ředitelem a 24 výkonných ředitelů. Rada výkonných ředitelů má na starosti administrativu a zasedá pravidelně jednou za týden. Výkonní ředitelé volí generálního ředitele a to na dobu, jak uznají za vhodné. Generální ředitel nemá hlasovací právo s výjimkou hlasu při rovnosti. Rada se též účastní zasedání Rady guvernérů.¹¹

Za dobu činnosti fondu se až do současnosti vystřídala řada generálních ředitelů. Jejich přehledný seznam je uvedený v následující tabulce. Podle vzájemné dohody se generálním ředitelem MMF stává zástupce Evropy a generálním ředitelem SB zástupce USA. Jedinou výjimkou na postu generálního ředitele MMF byla v období od 4.3.2004 do 4.5.2004 zástupkyně USA.

¹¹ Srov. INTERNATIONAL MONETARY FUND [online]. Dostupné na: <http://www.imf.org/external/about/govstruct.htm> [5.1.2013]

Generální ředitelé MMF

Tabulka udává seznam generálních ředitelů od začátku vzniku této instituce až po nynějšího generálního ředitele.¹²

Období	Jméno	Země
1946 – 1951	Camille Gutt	Belgie
1951 – 1956	Ivar Rooth	Švédsko
prosinec 1956 - 5. května 1963	Per Jacobsson	Švédsko
1963 – 1973	Pierre-Paul Schweitzer	Francie
1973 – 1978	Johannes Witteveen	Nizozemí
1978 – 1987	Jacques de Larosière	Francie
1987 – 2000	Michel Camdessus	Francie
2000 – 2004	Horst Köhler	Německo
4. března 2004 - 4. května 2004	Anne Krueger	USA na pře- chodné období
2004 – 2007	Rodrigo de Rato	Španělsko
2007 – 2011	Dominique Strauss- Kahn	Francie
Od 2011	Christine Lagardeová	Francie

Tab. 1 – Generální ředitelé MMF

¹² Pramen: Vlastní zpracování na základě zdroje: Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*, s.146 a <http://www.imf.org/external/np/exr/chron/mds.asp> [online 6.3.2013]

2.3 Stanovení kvót

Kvóta je stanovena každému členskému státu a určuje výši členského podílu, která je vyjádřena v SDR (Special Drawing Rights = zvláštní práva čerpání – jde o jednotnou měnu používanou v rámci MMF). Kvóta vychází z hrubého domácího produktu země, z průměrné měsíční výše devizových rezerv, z průměrných ročních devizových plateb a příjmů a variability běžných devizových příjmů dané země. Vypočítání této kvóty pro členské země bylo pojmenováno a neslo název Bretton-Woods formula. Jednou za pět let jsou tyto kvóty přezkoumány.¹³

2.4 Hlasování

Každá členská země má takovou váhu hlasu, jaká je jeho výše kvóty. Základem je 250 hlasů a členský podíl jednoho hlasu je 100 000 SDR. K přijetí návrhu je zapotřebí, podle toho o jakém problému se hlasuje, sedmdesátiprocentní popřípadě pětadesátiprocentní většina hlasů.¹⁴

2.5 Řešení krizí

Po vypuknutí krize řešení zahrnuje tři důležité aspekty:

1. Přizpůsobení hospodářské politiky;
2. Oficiální financování;
3. Zapojení soukromého sektoru.

V dřívější době byla krize způsobena především tím, že se země dostala do potíží s platební bilancí, tedy vývojem na běžném účtu a nikoliv odlivem kapitálu z ekonomiky. Pomoc MMF spočíval v tom, že Fond jí poskytl finanční prostředky

¹³ Srov. INTERNATIONAL MONETARY FUND (online). Dostupné na: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/finfac.htm> [8.2.2013]

¹⁴ Srov. MARKOVÁ, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*, s. 30-32

za podmínek spojených s realizací doporučené politiky k nápravě. Velmi často byla jednou z podmínek devalvace měny, která měla mít vliv na konkurenceschopnost.

Změna nastala, když mezinárodní kapitálové toky začaly převyšovat toky zboží a služeb. To se odrazilo i v řešení krizí.

Prvním krokem na cestě k řešení krize bývá přitom přizpůsobení hospodářské politiky omezením domácí poptávky cestou restriktivní měnové a fiskální politiky. Zjednodušeně řečeno omezení investic, snižování výdajů a naopak zvyšování všech forem daní.

Podmínkou MMF pro poskytnutí úvěru, tedy volných peněz, je poskytnutí „záruky“ tzv. kondicionality a to formou systému podmínek, které musí země přijmout. Tato kondicionalita má být garancí, že poskytnutá půjčka bude použita na řešení ekonomických problémů a země bude schopna tuto půjčku včas splácet. Přitom první půjčky (např. v roce 1947 Francii) byly poskytovány bez podmínek. Pouze byl stanoven harmonogram splátek. První systém podmínek byl použit až v roce 1954.

Úkolem MMF je pravidelně posuzovat, zda země plní dohodnuté cíle a podmínky programu. Většina půjček je proto nastavena tak, že je uvolňována postupně.

Sledování programu je zajištěno různými nástroji – např.:

- podmínkou, že země souhlasí s přijetím určitých opatření ještě předtím, než bude půjčka vůbec schválena;
- přijetím výkonnostních kritérií, ty musí být splněny, aby půjčka byla uvolněna – tato kritéria mohou být kvantitativní (většinou se týkají makroekonomiky) nebo strukturální (např. reforma sociálního zabezpečení formou snížení výdajů, nebo restrukturalizace energetiky formou převodu na soukromé subjekty).

Problémem při uplatňování těchto programů bylo, že řada zemí musí čerpat zdroje delší období, než bylo původně stanoveno a to signalizovalo určitou nízkou efektivnost těchto programů, protože jejich opakovaná potřeba ukazovala na přetrvávající problémy platební bilance. Většinou se jednalo o rozpor mezi snahou vlády udržet svoji moc na úkor snížení životní úrovně obyvatel přijetím opatření ke snižování poptávky. Zazněl

proto názor, že kdyby MMF neexistoval, trh by si našel způsob, jak usměrnit politiky a jejich nesprávné chování.¹⁵

2.6 Financování

Podle stanov je jedním z cílů MMF poskytnout členským zemím za přiměřených podmínek dočasně finanční zdroje, které jim umožní řešit nerovnováhy v jejich platební bilanci.

Půjčky jsou vlastně financovány z upsaného kapitálu členských zemí. Každé členské zemi je určena výše finančního závazku vůči MMF – tzv. kvóta. Při založení MMF bylo určeno, že výše půjčky bude rovna výši kvóty. Postupem času se výše půjčky dostala až na několik set procent výše kvóty.

Vlastní půjčka je pak financována jednak z měny, která je volně použitelná (americký dolar, libra, euro), tzv. rezervní aktiva (konvertibilní měna), a ze splaceného finančního závazku v národní měně. Země žádající o půjčku si odkoupí tato rezervní aktiva za svoji národní měnu a při splácení půjčky pak zpětně odkupuje svoji národní měnu a splácí ji rezervním aktivem.

Každá země, která žádá o půjčku, musí splnit určitá kritéria a těmi jsou:

- musí mít problémy s platební bilancí;
- musí realizovat stabilizační program;
- musí mít předpoklad splatit půjčené prostředky;
- posuzuje se i úroveň nesplacených půjček a historie čerpání zdrojů a platební disciplína.

Přístup ke zdrojům MMF se děje buď na základě:

- úvěrových tranší, má-li země obecné problémy s platební bilancí;

¹⁵ Srov. Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21.století*, s. 10-100

- facilit, což jsou speciální programy, je-li přístup ke zdrojům zdůvodněn specifickými potřebami platební bilance.

Jak úvěrových tranší, tak i facilit je několik druhů:

- tranše rezervní, úvěrové, nouzová pomoc, SBA (Stand-By Arrangement);
- facility kompenzační, rozšířená, doplňková.

Má-li země dluhy u soukromých subjektů, tak nárok na finanční podporu vznikne až po dosažení dohody o restrukturalizaci tohoto dluhu.

Jde o kritérium dobré víry, tedy dodržení tří obecných principů:

- zahájení dialogu s věřiteli ihned po rozhodnutí o potřebě restrukturalizace dluhu;
- sdílení všech informací se svými věřiteli (pokud nejsou tajné);
- dát možnost věřitelům podílet se na restrukturalizaci.

Jako každá půjčka má i půjčka od MMF určité podmínky. Země musí uhradit nejen půjčenou částku (jistinu), ale i úroky a poplatky a to podle stanoveného splátkového kalendáře.

Výše úroků se řídí výší půjčky a tyto úroky mají zajistit MMF určitý čistý plánovaný příjem. Poplatky se stanovují na základě výše čerpání kvóty, za rezervování finančních prostředků (ten se však vrací při čerpání půjčky) a manipulační poplatek.

Doba splatnosti půjček je různá a záleží na charakteru facility. Původně neexistovala pevně stanovená doba splátek. Později se přešlo na fixně stanovený splátkový kalendář. Cílem byla snaha, aby země rychle splácely své půjčky.

Objem půjček se v 90. letech 20. století dostal nad standardní výši. Největším dlužníkem se stala i Argentina. Vzhledem k tomu, že země mohla dostat velkou finanční pomoc, často přijímala neudržitelnou hospodářskou politiku a neprováděla potřebné reformy. Soukromý sektor též poskytoval ochotně půjčky, protože věřil, že v případě potřeby budou hrazeny z půjček MMF. Toto bylo označeno za morální hazard. Za této situace po vypuknutí krize nic nenutilo dlužníka a věřitele dohodnout se na restrukturalizaci dluhu. Proto byl zaveden limit na výši půjček MMF. Vývoj světové ekonomiky,

její globalizace a rozšířený tok kapitálu, zboží a služeb snížil potřebu půjček v letech 2006 a 2007 na zanedbatelnou úroveň.¹⁶

V těchto fázích je vysvětlena a popsána činnost MMF od jeho prvotních krůčků. Následuje popsání konkrétnějších situací zásahů MMF v daných zemích. Na dalších stránkách je popsán jeden vybraný stát z jihoamerického kontinentu, zejména Argentina a jeden stát z Evropy, kterým je Řecko.

¹⁶ Srov. Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21.století*, s. 117-129

3 Argentina

3.1 Začátky krize

Tato země, která je 2. největším jihoamerickým státem s 35 miliony obyvatel, patřila v první polovině 20. století k nejbohatším zemím světa, kde se řadila se svým hospodářstvím na takovou úroveň, jakou byla např. Kanada. Díky chybám v hospodářské politice během 20. století, klesala úroveň v hospodářství. Rok 2002 byl pro Argentinu tragický, protože se ocitla ve stavu platební neschopnosti.

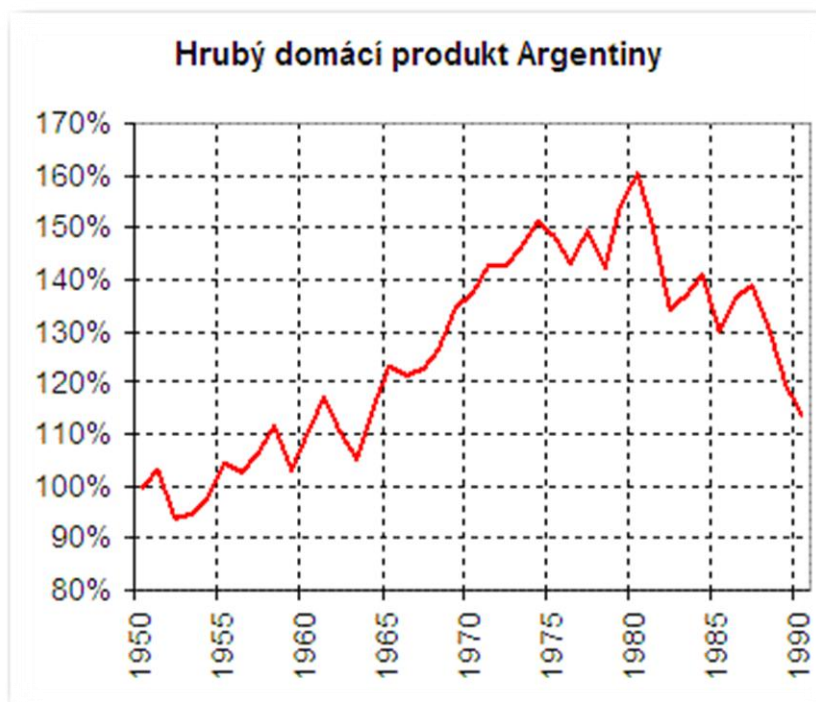
Tyto problémy už započaly v roce 1946, kdy za podpory odborů byl zvolen prezidentem Juan Domingo Perón. Na startu svého prezidentství se mu dařilo ekonomicky dobře. Za jeho období ve funkci prezidenta byl hospodářský růst vskutku impozantní (rok 1947 dokonce přesáhl hodnotu 12 % růstu HDP). Tady už ale šlo, jako ve většině případů o nepřírozený, umělý růst vyvolaný znárodnováním, regulací cen, monopolizací zahraničního obchodu a velkou neefektivní výstavbou státních podniků. Nastal ihned deficit zahraničního obchodu a státního dluhu, takže vznikla velká makroekonomická nerovnováha. Vládní regulace v zemědělství měla za příčinu to, že klesla plocha obdělávané půdy o více než pětinu. Roku 1955 musel Perón emigrovat, ale i tak Argentinská ekonomika ještě nebyla rozvrácena.

Argentina i na počátku 70. let patřila k bohatým zemím, i když už se nemohla rovnat s Kanadou. Země trpěla vysokou inflací a neustále rostoucím dluhem. Vojenská diktatura, která se dostala k moci v 70. a 80. letech, řídila direktivně ekonomiku. Na konci své vlády, se snažila vojenská diktatura odvést pozornost od ekonomických problémů země anektováním Falklandských ostrovů. To se ovšem nepovedlo a vedlo to k pádu vojenské diktatury.

V roce 1983 byl v demokratických volbách zvolen prezidentem Raúl Alfonsín, který se vůbec nezabýval ekonomickými problémy a tuto problematiku, např. v nedostatecích financí ve státním rozpočtu, řešil tak, že převážně tiskl nové bankovky.

Další rok 1989 usedl na prezidentské křeslo Carlos Meném a to už inflace dosáhla hodnoty zhruba 5 000 %.¹⁷

Graf vývoje HDP od roku 1950 do roku 1990¹⁸

Graf 1 – Hrubý domácí produkt Argentiny

Vláda pod taktovkou prezidenta Menéma začala s deregulací, privatizací, demonopolizací obchodu a otevíráním se země zahraničním investicím. Nejdůležitějším prvkem při reformě bylo zavedení tvrdé neinflační měny – pesa, které bylo s dolarem v poměru 1:1. To znemožnilo vládě financovat své výdaje nadměrným tiskem peněz. Díky tomu, že v Argentině byl zakotven perónovský systém veřejných výdajů, musela se země zadlužit. Zahraniční věřitelé prezidentovi Menému rádi půjčovali.

¹⁷ Srov. <http://www.penize.cz/nezamestnanost/16951-argentinska-krize-a-poucení-pro-ceskou-republiku-i> [online 25.1.2013] a Kohout, Pavel. *Finance po krizi*, s. 194-196

¹⁸ Pramen: <http://www.penize.cz/nezamestnanost/16951-argentinska-krize-a-poucení-pro-ceskou-republiku-i> [online 25.1.2013]

Veškeré reformy byly provedeny lajdácky a neodborně. Veškeré státní podniky byly prodány novým vlastníkům za podezřele výhodné ceny. Tyto ceny však už nebyly výhodné pro stát. Meném měl vřelé vztahy s významnými podnikateli a obyvatele velmi znepokojila potvrzená zpráva z médií, o prokázané korupci formou darování soukromého letiště prezidentu. Novináři, kteří tuto korupci zveřejnili, byli ihned propuštěni z práce a vyskytly se i jejich vraždy.¹⁹

3.2 Státní bankrot

Dalším zvoleným prezidentem byl Fernando de la Rúa, jeho zvolení nepřineslo nic zásadního v ekonomickém systému. Argentinský rozpočet pro rok 2000 byl restriktivní a MMF byl podpořen novým finančním programem za účelem pomoci ve výši 7 mld. USD. MMF měl za cíl, aby schodek veřejného rozpočtu poklesl z roku 1999 3,8 % HDP na 2,3 % v roce 2000. Tato opatření však neobnovila důvěru zahraničních investorů.²⁰

Hospodářský růst Argentiny mohl být úspěšný pouze za předpokladu přístupu k zahraničním financím soukromých investorů. Předpoklad zahraničních investorů v oživení argentinské ekonomiky se nenaplnil. Ani pomoc od MMF nevedla k přílivu zahraničního soukromého kapitálu, který jediný by vedl k oživení hospodářství.²¹

Na začátku roku 2000 Argentina požádala o další finanční pomoc MMF. Tato pomoc byla zdvojnásobena na 13,7 mld. USD.²² Tato pomoc měla vést k opětovanému poklesu schodku veřejných rozpočtů a ke konkurenceschopnosti argentinské ekonomiky, ale bohužel vytoužený cíl nepřicházel. Vláda roku 2001 už nevěděla kudy kam, tak začala dělat všemožné věci. Simulovala devalvaci argentinské měny, omezovala dovoz a na to podporovala vývoz, ale ani při tomhle se výsledky nedostavovaly. Téhož roku Argentině byl zamezen přístup na zahraniční kapitálové trhy. To vedlo k velice krutým

¹⁹ Srov. Kohout, Pavel. *Finance po krizi*, s. 192-195 a Holman, Robert. *Makroekonomie*, s. 140

²⁰ Srov. Jonáš, Jiří. *Argentina: příběh jedné krize*, webová stránka, <http://www.freewebs.com/jjonas/> [online 6.2.2013]

²¹ Srov. Jonáš, Jiří. *Argentina: příběh jedné krize*, webová stránka, <http://www.freewebs.com/jjonas/> [online 6.2.2013]

²² Srov. Tagaki, Shinji. *The IMF and Argentina, 1991-2001*, s. 9-72

krokům. Následovalo schválení pro nulový rozpočtový schodek, a aby toho bylo dosaženo, musely být sníženy mzdy a důchody zaměstnanců ve veřejném sektoru až o 13 %. Vedle těchto opatření došlo k restrukturalizaci zahraničního dluhu.²³

Na další naléhání Argentiny byl v rámci programu navýšen objem finanční pomoci z 10,6 mld. USD na necelých 17 mld. USD. Ani toto navýšení nepomohlo a to byl důvod výrazné kritiky na adresu MMF.²⁴ MMF nakonec dospěl k názoru, že Argentina nebude schopna dosáhnout nulového rozpočtového schodku. Snahy vymanit se z hospodářského úpadku, které měly zajistit hospodářsko-politické programy, nevedly k budoucí stabilitě či k růstu a proto MMF neuvolnil plánovanou úvěrovou tranši a vleklá argentinská krize dospěla ke svému konci.²⁵

Dokonce i Světová banka a Meziamerická rozvojová banka (IADB) zmrazily plánované úvěry Argentině, které činily 1,01 mld. USD. Pro obyvatelstvo Argentiny to byla poslední kapka vůči zmrazeným vkladům a začaly nepokoje a konec vlády.²⁶

Opatření bylo tak velké, že obyvatelé si mohli během týdne vybrat v hotovosti pouze 250 USD (přitom u střední vrstvy byla průměrná týdenní mzda 400 až 500 USD). Dokonce byly zabavené domácí penzijní fondy. Za dva měsíce už byly výběry zvýšeny na 1 000 až 1500 USD měsíčně. Lidé se aspoň snažili své úspory v domácí měně přeměňovat na dolary a držet mimo banku. Tohle vše vedlo k nepokojům a demonstracím v ulicích, jelikož se lidé nesmířili s tím, že vláda tohle vše činí na vrub obyčejných lidí.²⁷

Na přelomu let 2001 – 2002 likvidního kapitálu byl nedostatek. Začátek roku 2002 se nesl ve znamení nesplacených státních dluhopisů a vláda vyhlásila státní bankrot. Slibovala, že veškeré úspory lidí, kteří je měli na dolarových účtech budou zachovány, ale nakonec všechny dolarové vklady v zemi byly převáděny na pesa a díky tomuto kroku ze strany vlády lidé přišli téměř o 40 % svých úspor. Tito lidé podali na vládu žalobu k soudu proti těmto vládním rozhodnutím. Ústavní soud dal za pravdu tomu,

²³ Srov. Jonáš Jiří, *Argentina: příběh jedné krize*, webová stránka, <http://www.freewebs.com/jjonas/> [online 6.2.2013]

²⁴ Srov. Jonáš Jiří, *Argentina: příběh jedné krize*, webová stránka, <http://www.freewebs.com/jjonas/> [online 6.2.2013]

²⁵ Srov. Jonáš Jiří, *Argentina: příběh jedné krize*, webová stránka, <http://www.freewebs.com/jjonas/> [online 6.2.2013]

²⁶ Srov. Vávra, Jaroslav. *Argentina. Vývoj ke krizi na začátku 21. Století, z hlediska ekonomického, sociálního a politického hlediska*, s. 9-21

²⁷ Srov. Vávra, Jaroslav. *Argentina. Vývoj ke krizi na začátku 21. Století, z hlediska ekonomického, sociálního a politického hlediska*, s. 9-21

že vládní postupy odporují ústavě a reakcí vlády na tento verdikt byl ten, že vydala nové nařízení, které soudům zakazovalo přijímat žaloby proti vládě.²⁸

Hlavní příčiny krize

Hlavními příčinami státního bankrotu v Argentině podle Pavla Kohouta byly:

- 1) Rigidní trhy;
- 2) Fixní měnový kurz;
- 3) Složitý a neprůhledný měnový kurz;
- 4) Nepříznivá časová struktura státního dluhu;
- 5) Korupce;
- 6) Nedostatečně vyvinuté kapitálové trhy.²⁹

3.3 Argentina za podpory MMF

Během krize MMF podpořilo Argentinu mnoha úspěšnými finančními opatřeními, ale bohužel se vše vyhrotilo, když MMF zamítl půjčku Argentině ve výši 1,3 mld. USD, která měla být použita ke splacení vnějšího dluhu, který již činil 142 mld. USD. Podle výroku MMF Argentina za prezidenta Fernanda de la Rúa nesplnila závazky širší podpory škrťů ve výdajích, ale tento výrok MMF byl nepravdivý.

Další chybné usnesení ze strany MMF bylo silné podcenění udržitelnosti dluhu. MMF sám přiznává, že selhal v určení udržitelnosti dluhu a v oblasti analýz životnosti fixního režimu.³⁰

Celkově MMF hodnotí krizi v Argentině tak, že za celý propad ekonomiky mohou chyby argentinských politiků, jelikož neposkytli rychlá a účinná opatření. Argentina zaplatila svou daň jak za své chyby, tak ale i za chyby ze strany MMF. Bohužel velký problém je v tom, že MMF je věřitel, ale Argentina je dlužník a proto z toho vyplývá, že Argentina jako jediná za tyto všechny chyby nese následky.³¹

²⁸ Srov. Vávra, Jaroslav. *Argentina. Vývoj ke krizi na začátku 21. Století, z hlediska ekonomického, sociálního a politického hlediska*, s. 9-21.

²⁹ Srov. Kohout, Pavel. *Finance po krizi*, s.190-192

³⁰ Srov. Takagi Shinji. *The IMF and Argentina 1991-2001*, s. 17-120.

³¹ Srov. Takagi Shinji. *The IMF and Argentina 1991-2001*, s. 17-120.

4 Řecko

4.1 Začátky krize

Z jakého důvodu začala řecká krize? O začátku řecké krize se začalo hovořit v listopadu 2009, po zjištění, že řecké vlády falšovali statistiky a země je v podstatě na pokraji bankrotu. V roce 2010 proto musela přijít první, mezinárodní finanční pomoc, jinak by se Řecko dostalo do platební neschopnosti. Příčiny byly dvě. První byla špatná rozpočtová politika spočívající v nepřiměřených výdajích státního rozpočtu a to zejména ve státní sféře. Naproti tomu soukromý sektor byl dlouhodobě zanedbáván.

Země i v dobách zdánlivého ekonomického růstu utrácela ve veřejných financích více, než ekonomika produkovala.

Proto, aby Řecko mohlo vstoupit do Evropské hospodářské a měnové unie a mohlo přijmout společnou měnu euro, muselo splnit takzvaná Maastrichtská kritéria, někdy se jim též říká i konvergenční kritéria.³²

Hlavní kritéria jsou čtyři (viz článek 140(1) Smlouvy o fungování EU) –

1. Cenová stabilita - členský stát vykazuje delší dobu udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech se měří inflace.
2. Stabilita devizového kurzu - nejméně 2 roky by se kandidátská země před vstupem do měnové unie měla zapojit do ERM II (je to systém směnných kurzů vůči euru, a po celou tuto dobu by nemělo dojít k devalvaci).
3. Konvergence dlouhodobých úrokových sazeb – v průběhu jednoho roka by neměla dlouhodobá nominální úroková sazba přesahovat o více než 2 procentní body úrokovou sazbu tří zemí s nejlepšími výsledky týkajícími se cenové stabili-

³² Srov. Jeníček, Vladimír a Jaroslav Foltýn. *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*, s. 50 a www.cnb.cz [online 7.1.2013]

ty. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.

4. Veřejné finance

- a. Výše hrubého veřejného dluhu – nesmí překročit 60 % HDP. Za splněný se považuje i tehdy, pokud se výrazně snižuje a přibližuje stanovené hodnotě.
- b. Deficit veřejného rozpočtu - podíl deficitu státního rozpočtu na HDP musí být menší jak 3 %. Přípustný je rovněž krátkodobý výkyv.³³

Problém však začal již od roku 1997, kdy řecká vláda vědomě falšovala výši schodku státního rozpočtu a tak to dělala až do roku 2002. Jediným důvodem byla snaha o splnění výše schodku rozpočtu ve výši 3 % HDP, což byla podmínka pro přijetí Řecka do eurozóny.

Řecko jako tradiční zemědělská země produkující především víno, olej, citrusové plody, hrozinky nebo tabák a jeho výrobky, navíc měla nedostatečně rozvinutý průmysl, který by mohl ekonomice této země pomoci. Průmyslová výroba spolu s energetikou se nepodílí na tvorbě HDP ani 20 % a tento podíl stále klesá. Navíc je řecký průmysl tvořen převážně malými a středními podniky.

Téměř 80 % tvorby HDP zajišťují služby jako obchodní sféra, služby v cestovním ruchu včetně stravování, veřejná správa, doprava apod.³⁴

4.2 Přijetí eura

Začátkem roku 2001 Řecko přijalo euro a to mělo za následek zejména:

- snížení úrokových sazeb a tím zvýšení počtu úvěrů;
- pokles nezaměstnanosti a zdánlivý hospodářský růst v rozmezí 3,5 – 5 % v letech 1999 až 2007;
- nadměrná tvorba úvěrů vedla k růstu některých cen a zejména mezd - konkurenceschopnost se ještě více snížila;

³³ Srov. www.cnb.cz [online 7.1.2013] a http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Protokol_13.pdf [online 7.1.2013]

³⁴ Srov. <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analiza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku> [online 7.1.2013]

- díky tomu, že v roce 2009 začala celková světová recese a Řecko nemohlo devalvovat svoji měnu, se konkurenceschopnost ještě snížila;
- řecký stát nebyl schopen uplatnit své dluhopisy na finančních trzích, protože o ně nebyl vůbec zájem.³⁵

V letech 2002 až 2007 mělo Řecko rating od Moodys A1 a úroky státních dluhopisů se pohybovaly kolem 4 %. V roce 2010 došlo ke snížení ratingu a skokovému zvýšení úroků, za které si Řecko půjčovalo. Hrozba bankrotu znepokojila zejména německé a francouzské banky, které měly v řeckých státních dluhopisech velké peníze. Mimo to měly i velký finanční podíl v řeckých bankách. V případě bankrotu by tedy ztratily nejvíce.

Velký dluh Řecka vznikl z nízkých úrokových sazeb bank, jež podnítily obrovské zadlužování státu i soukromých firem. Hlavní roli v tom hrály zejména zahraniční banky, které tyto levné úvěry poskytovaly.³⁶

4.3 Jevy nesoucí problémy krize

Průvodním jevem krize je i politická destabilizace země. V době vypuknutí krize byl odvolán premiér země vzešlý z voleb a byl nahrazen bývalým ředitelem řecké centrální banky a pozdějším pracovníkem Evropské centrální banky. Nabízí se proto otázka vzájemné provázanosti bankovního a politického sektoru.³⁷

Velkým problémem je i neochota bohatých Řeků platit daně. Daňové úniky dosáhly až 15 % HDP, což činí 40 až 45 miliard eur ročně. Existuje seznam, který zpracovala Christine Lagardeová, která v tu dobu zastávala post francouzské ministryně financí a v současné době post ředitelky Mezinárodního měnového fondu, a v něm má být uvedeno více než 2000 jmen bohatých Řeků, kteří jsou v podezření, že vlastní konta ve švýcarské bance HSBC a neplatí daně. Kromě průmyslníků a finančníků jsou na seznamu uvedeni i významní politici a obchodníci. Tento seznam byl v roce 2010 předán

³⁵ Srov. Kohout, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*, s. 244.

³⁶ Srov. <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku> [online 7.1.2013]

³⁷ Srov. <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku> [online 7.1.2013]

řecké vládě. Vláda a policie postupují proti velkým neplatičům daní velmi liknavě a nepřijala žádná nápravná opatření. To samozřejmě vyvolává mezi obyvateli velké napětí a rozhořčení, protože většina úsporných opatření se týká právě jich. Je zajímavé, že o seznamu psal světový tisk (agentura Reuters a britský tisk), řecká média však neuvedla vůbec nic. Vláda naopak zasáhla proti tomu, kdo seznam zveřejnil.³⁸

4.4 Věřitelé Řecka

Největšími věřiteli Řecka je takzvaná trojka mezinárodních věřitelů – Evropská centrální banka, MMF a Evropská komise.

Tato trojka se rozhodla v dubnu 2010 poskytnout Řecku první záchranný úvěr v celkové výši 110 miliard eur (z toho 30 miliard poskytl MMF) a ten měl být poskytnut v letech 2010 až 2012.³⁹

Druhý záchranný balíček byl poskytnut ve výši 109 miliard euro (MMF poskytlo 28 miliard eur). Řecko tak získalo již dva záchranné balíčky ve výši přesahující 230 miliard eur a odpuštění části hodnoty řeckých dluhopisů ve výši 206 miliard eur. Přesto podmínky pomoci neplní a ekonomika je v rozvratu. Příkladem může být prodej státních dluhopisů. Prodej dluhopisů s delší splatností než pár týdnů či měsíců nepřipadá v úvahu. Důvodem je nedůvěra investorů. U např. desetiletých dluhopisů by investoři požadovali úrok přes 20 %. To je naprosto nereálné.

Ze země odcházejí kvůli nejistotě zahraniční investoři. Svoji síť obchodů zde například již prodal francouzský řetězec Carrefour a odešly i některé americké firmy.

Soukromí investoři již odepsali zhruba 70 % svých pohledávek. Výměnou za to muselo Řecko přistoupit na další podmínky spočívající ve škrtech a reformách. Tím Řecko ztrácí důvěru u soukromých investorů. Jestliže banky a investiční fondy ztratily mnoho

³⁸ Srov. Ekonom č. 1/ 2013, s. 17, Ekonom č. 40/2012, s. 40-41 a http://zpravy.idnes.cz/soud-s-reckym-novinarem-0su-/zahranicni.aspx?c=A121102_1848844_zahranicni_ts [online 12.1.2013]

³⁹ Srov. http://ekonomika.idnes.cz/recko-setri-stale-malo-musi-pridat-mini-sef-mise-menoveho-fondu-pvl-/eko-zahranicni.aspx?c=A111009_105219_eko-zahranicni_btw [online 15.2.2013]

desítek miliard eur, nelze od nich očekávat, že budou v dohledné budoucnosti ochotni Řecku znovu půjčovat a opět o své peníze přijdou.⁴⁰

4.5 Co vše krize způsobuje

Současná ekonomická krize a podmínky poskytnutých půjček nutí Řecko rozprodávat svůj majetek. Na prodej jsou i některé řecké ostrovy. K mání je 75 z celkem šestitisíc ostrovů a ostrůvků. Cena se pohybuje již od jednoho milionu eur. Jeden z ostrovů koupil i vládce Kataru, a to ostrov Oxia v Jónském moři o rozloze čtyř kilometrů čtverečních. Cena se pohybovala kolem pěti milionů eur.

Za tři miliardy eur je možné koupit i bývalé mezinárodní letiště Hellenikon. Rozlohu má třikrát větší než Monako a nachází se v blízkosti jedněch z nejhezčích pláží na jihovýchodě Atén.

I když jsou ceny v důsledku krize poměrně výhodné, objekty nejdou moc na odbyt. Investoři čelí možnému riziku vyloučení země z eurozóny a tím pádem i nejistému osudu. Za případné zájemce jsou totiž považovány vedle soukromých osob i různé investiční a státní fondy. Mimo to se ceny neustále snižují, za rok 2011 o 20 % a předpokládá se, že ceny budou klesat i nadále.

V Aténách je v současné době přes 200 tisíc volných bytů a nájem klesl z původních 12 eur za metr čtvereční na méně než 7 eur.

Pro Řecko hraje prodej nemovitostí a pozemků důležitou roli. Stát vlastní asi 70 % pozemků a to i ve velmi lukrativních turistických centrech. Otázkou proto je, zda tyto nemovitosti prodat a do budoucnosti se vzdát případných zisků, nebo raději pronajmout a mít příjmy nižší.

V nabídce je i pronájem a udělení licence na provoz řeckých přístavů nebo právo vybírat mýtné na dálnici spojující západ Řecka s Tureckem.

⁴⁰ Srov. Pikora, Vladimír a Markéta Šichtařová. *Všechno je jinak*, s. 121-130 a Ekonom č. 40/ 2012, s. 40-41.

Privatizací státních podílů v různých firmách chce stát získat během příštích čtyř let až 30 miliard eur. Pouze prodej nemovitostí a dalších objektů je nedostatečný.

Řecká vláda chce v rámci privatizace prodat i svůj třetinový podíl ve firmě OPAP, která vlastnila podíl na státní monopol na sportovní sázky.

Jednou z podmínek pro přiznání druhé finanční půjčky je i to, že do roku 2015 Řecko na privatizaci a prodeji nemovitostí získalo zhruba 19 miliard eur. Během příštích tří let má tímto způsobem získat celkem až 50 miliard eur. To je asi 20 % hrubého domácího produktu z roku 2010. Tuto podmínku však Řecko zatím neplní. V roce 2012 se předpokládá příjem pouze ve výši asi 300 milionů eur. Proto se v rámci privatizace připravuje prodej podílů ve státní loterii, společnosti distribuující zemní plyn Depa, výrobci tabáku Sekap a mlékárenské společnosti Dodoni. Tabáková a mlékárenská společnost patří státní bance ATE a ta se má rovněž privatizovat.⁴¹

Při zpětném odkupu svých dluhopisů od soukromých věřitelů získalo Řecko cenné papíry v nominální hodnotě 31,8 miliardy eur. Řecko tak zaplatilo v průměru 33,5 % nominální hodnoty, což bylo více, než plánovalo a proto se jeho dluh sníží o 450 milionů eur méně. Z toho plyne, že státní dluh Řecka se v roce 2020 sníží na 126,6 % HDP místo plánovaných 124 % jak chtělo MMF.⁴²

Jeden z vrcholných představitelů EU, belgický komisař pro obchod Karel De Gucht veřejně přiznal, že Evropská centrální banka i Evropská komise pracují s možností vystoupení Řecka z eurozóny. Na možný návrat k původní měně upozornila i ředitelka Mezinárodního měnového fondu Christine Lagardeová. To vede občany, mimo jiné, k vybírání vkladů v eurech. Důsledkem může být platební neschopnost řeckých bank. Lidé se obávají, že vláda může uvalit zákaz na převádění kapitálu a limit na výši výběru vkladů. Podobná situace byla i v Argentině v roce 2002. Následovaly pouliční nepokoje a ničení veřejného i soukromého majetku a zásah policie.⁴³

Výprodej řeckého majetku nemá konce. V rámci druhé vlny privatizace se chystá výprodej dalšího státního majetku, který má posloužit k úhradě dluhu. Chystá se prodej nebo pronájem největší řecké rafinerie Hellenic Petroleum a některých přístavů – např.

⁴¹ Ekonom č. 37/2012, s. 51-53

⁴² HN Byznys č. 242. s. 21 [12.12.2012]

⁴³ Ekonom č. 21/2012, s. 20-21

Soluň a Pireus. Dále se počítá s prodejem druhých největších vodáren v zemi Thessaloniki Water a jedné z největších společností na produkci niklu na světě Larco. Rozprodávat se má i infrastruktura. Hledá se kupec pro letiště v Aténách, některé úseky dálnice a menší přístavy či regionální letiště.⁴⁴

Možní další případní investoři se však stále obávají nestability země a možných ztrát při odchodu Řecka z eurozóny a návratu k původní měně drachmě.

Veřejný dluh k HDP ve vybraných státech EU⁴⁵

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU	61,9%	62,3%	62,8%	61,5%	59,0%	62,5%	74,8%	80,0%	82,5%
ČR	28,6%	28,9%	28,4%	28,3%	27,9%	28,7%	34,4%	38,1%	41,2%
Německo	64,4%	66,3%	68,6%	68,1%	65,2%	66,7%	74,4%	83,0%	81,2%
Řecko	97,4%	98,6%	100,0%	106,1%	107,4%	113,0%	129,4%	145,0%	165,3%
Španělsko	48,8%	46,3%	43,1%	39,6%	36,2%	40,2%	53,9%	61,2%	68,5%
Francie	62,9%	64,9%	66,4%	63,7%	64,2%	68,2%	79,2%	82,3%	85,8%
Itálie	103,9%	103,4%	105,4%	106,1%	103,1%	105,7%	116,0%	118,6%	120,1%
Polsko	47,1%	45,7%	47,1%	47,7%	45,0%	47,1%	50,9%	54,8%	56,3%
Portugalsko	55,9%	57,6%	62,8%	63,9%	68,3%	71,6%	83,1%	93,3%	107,8%
Velká Británie	39,0%	40,9%	42,5%	43,4%	44,4%	54,8%	69,6%	79,6%	85,7%

Tab. 2 – Veřejný dluh k HDP ve vybraných státech EU

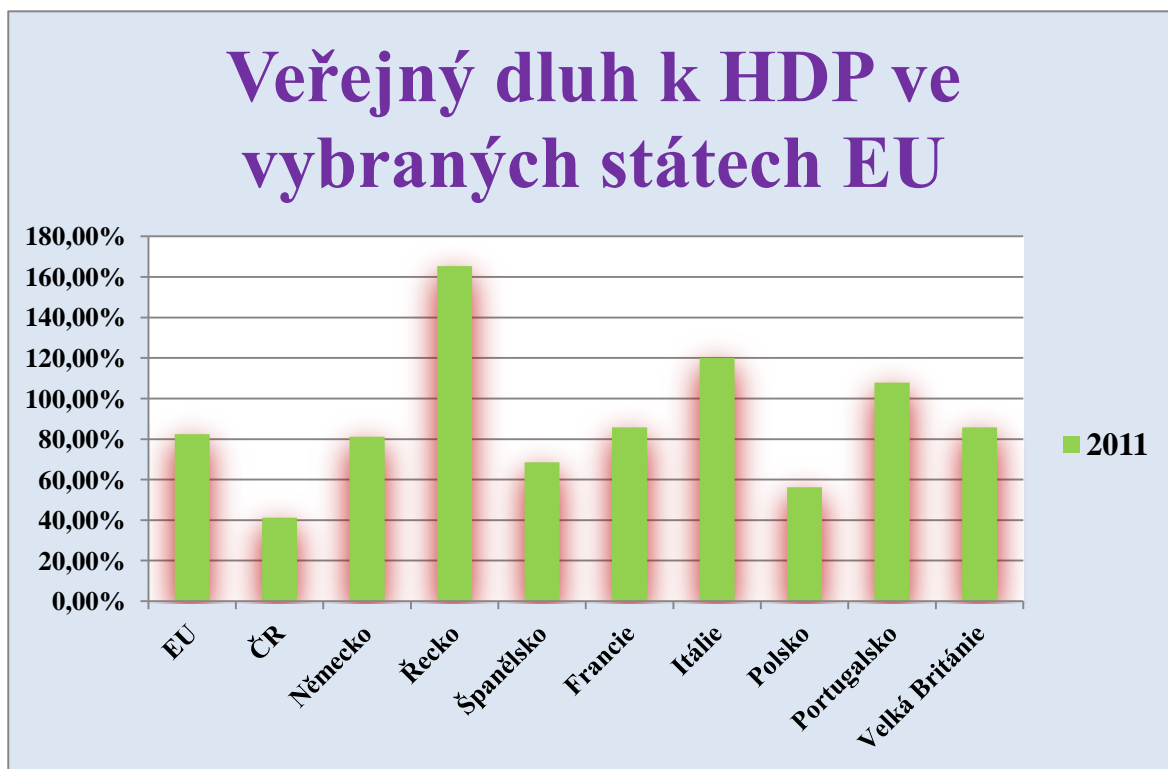
V tabulce jsou uvedeny veřejné dluhy HDP vybraných států EU a to od roku 2003 do roku 2011. Tabulka je sestavena pro názornou ukázkou vzájemných poměrů dluhů mezi vybranými státy.

Z této tabulky vychází graf, ve kterém je porovnán pouze rok 2011.

⁴⁴ Ekonom č. 42/2012 s. 19

⁴⁵ Pramen: Vlastní zpracování na základě zdroje: <http://www.csas.cz/banka/nav/o-nas/vyvoj-statnich-dluhu-v-eu-d00014488> [online 15.2.2013]

Graf veřejného dluhu k HDP ve vybraných státech EU⁴⁶

Graf 2 – Veřejný dluh k HDP ve vybraných státech EU

Graf znázorňuje vývoj veřejného dluhu HDP v roce 2011 v jednotlivých vybraných státech EU. Zcela jednoznačně z něho vyplývá nejhorší postavení Řecka.

⁴⁶ Pramen: Vlastní zpracování na základě zdroje: <http://www.csas.cz/banka/nav/o-nas/vyvoj-statnich-dluhu-v-eu-d00014488> [online 15.2.2013]

Praktická část

5 Názory světových ekonomů a profesorů ekonomie na danou problematiku

Obecně platí, že přední světoví ekonomové se jen těžko shodují v názorech na řešení současné finanční krize. Proto jsem se v této bakalářské práci zaměřil jen na několik světově významných ekonomů a jejich názory na současnost. Nejedná se jen o finanční krizi, ale i o budoucnost eura a eurozóny, legitimitu současného ekonomického a finančního systému.⁴⁷

5.1 Joseph Eugene Stiglitz

Americký ekonom a profesor Kolumbijské univerzity. Je nositelem Medaile Johna Batese Clarka (1979) a Nobelovy ceny za ekonomii (2001).

Je největším kritikem současného postupu Evropské unie. Kritizuje hlavně smysl a účel úsporných opatření. Jeho názor je: „Řecko a další země čelí krizi a medicínou dne jsou jednoduše zastaralé úsporné balíčky a privatizace, jejímž jediným výsledkem bude, že země zavádějící tato opatření zchudnou a budou zranitelnější.“⁴⁸ Tato léčba, jak píše, selhala ve východní Asii, Latinské Americe a dalších místech a selže i v Evropě. Dále říká: „Ostatně v Irsku, Lotyšsku a Řecku už selhala. Alternativa existuje: strategie hospodářského růstu podpořená Evropskou unií a Mezinárodním měnovým fondem. Hlavní zásadou by měla být podpora školství a infrastruktury.“⁴⁹

Každá krize má důvod svého vzniku. Hospodářská krize v třicátých letech minulého století propukla mimo jiné i z důvodu problému při přechodu od zemědělské ekonomiky k výrobnímu hospodářství. Tak i současné problémy zčásti vznikají z nutnosti přechodu

⁴⁷Srov. Ekonom č. 2/2012, s. 36

⁴⁸ Ekonom č. 2/2012, s. 36

⁴⁹ Ekonom č. 2/2012, s. 36-37

od výroby k službám. Je nutné, aby vznikly nové firmy (malé a střední), které by byly financovány finančním kapitálem, ale současné finanční trhy jsou zaměřeny spíše na spekulace a vykořisťování. Do roku 2008 se hodně hovořilo o tom, že země s obchodním přebytkem (např. Německo nebo Čína) by měly zvýšit svoji spotřebu. To se však neděje, a tak neřešený přebytek je i důvodem současné krize eura.

Nakonec tu máme celosvětovou krizi spočívající v nerovnosti. Problém není jen v tom, že nejvyšší příjmové skupiny stále více bohatnou, ale také v tom, že střední třída pozvolna zaniká a zároveň v mnoha zemích sílí chudoba.⁵⁰

„Ekonomický a politický systém, který neprospívá většině občanů, není dlouhodobě udržitelný. V posledku se důvěra v demokracii a tržní hospodářství rozdrolí a legitimita stávajících institucí a pořádků bude zpochybněna.“⁵¹

Je pravda, že poslední dobou se zmenšily rozdíly mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi. Problém chudoby se však příliš neřeší. Svou roli zde sehrávají neférové obchodní dohody, nespravedlivé dotace zejména do zemědělství, které mají vliv na konkurenční schopnost. Představa, že vše vyřeší trh je nereálná.

Současná prosazovaná úsporná opatření oslabují ekonomiku a zároveň zhoršují vyhlídky do budoucna. Místo toho je potřeba investovat do zvýšení poptávky a spotřeby.⁵²

5.2 Robert Skidelsky

Člen britské Sněmovny lordů a emeritní profesor politické ekonomie na univerzitě ve Warwicku. Napsal, kromě jiných ekonomických knih, velmi ceněný třísvazkový životopis ekonoma Johna Maynarda Keynesa.

Problémem jsou, jak říká, i velké vládní výdaje jdoucí na zajištění restrukturalizace a podporu úspor. Pokud vše selže, je ještě možné podpořit spotřebu domácností poskytnutím výdajového kuponu s omezenou platností. To by na přechodnou dobu podpořilo ekonomiku a poskytlo vládě čas na přijetí účinných dlouhodobých investičních progra-

⁵⁰ Srov. Ekonom č. 3/2013, s. 38

⁵¹ Ekonom č. 3/2013, s. 38

⁵² Srov. Ekonom č. 3/2013, s. 38

mů. Dále Skidelsky soudí, že: „Všechny ostatní návrhy na záchranu eurozóny v její současné podobě jsou jen politickým bláhovým snem.“⁵³

„Problémy finanční krize se mohou odrazit i v politických změnách a to zejména růstem popularity různých nacionalistických stran. Žádný z těchto jevů zatím neotřásl demokracií, ale až se dostatečný počet občanů začne trápit několika věcmi současně, vznikne výbušná politická směs. Dále zastává názor, že se kapitalismus již vyčerpal a Evropa zažívá úpadek nejen ekonomický, ale i kulturní a politický. Jinými slovy západní civilizace ztrácí dech a na významu získává Asie a Afrika spolu s Latinskou Amerikou.“⁵⁴

5.3 Kenneth Rogoff

Profesor ekonomie a veřejné politiky na Harvardově univerzitě.

„Hodně se diskutuje o tom, jak vládní výdaje seškrtnat, ale příliš málo pozornosti se věnuje tomu, jak u vládních výdajů zajistit vyšší efektivitu.“⁵⁵

Naprosto rozdílný názor má Kenneth Rogoff. Podle jeho názoru je: „Současná globální ekonomika velmi předlužená a rychlé řešení prostě neexistuje. Jedině přesunem bohatství od věřitelů k dlužníkům a to buď prostřednictvím úpadku, finanční represi nebo inflaci.“⁵⁶

Co dělat se současným státním dluhem? Jedním ze současných způsobů je nasazení dluhového stropu. A to pokud možno ihned. Tento přístup však podceňuje korekční náklady, které souvisí s náhlou úpravou financování dluhu. Tyto náklady jsou však příčinou, že země jako Řecko, které nemají peníze, čelí velkým sociálním a ekonomickým problémům, když finanční trhy ztratí důvěru a přestane příliv kapitálu. Požadavek, aby vlády vyrovnaly rozpočet je zčásti logický, ale není jednoduchý. Vlády totiž mají řadu mandatorních výdajů, které musí zajistit. Jedná se například o výdaje na obranu, škol-

⁵³ Ekonom č. 2/2012, s. 36

⁵⁴ Ekonom č. 2/2012, s. 36-37

⁵⁵ Ekonom č. 4/2013, s. 38

⁵⁶ Ekonom č. 2/2012, s. 36-37

ství, zdravotnictví a výplaty penzí. Těchto povinných výdajů se žádná vláda nemůže jen tak zbavit.

Vlády by se však měly snažit svých dluhů zbavovat v souladu s hospodářským cyklem. Tedy v době konjunktury a růstu hospodařit s přebytkem a v době recese se schodkem státního rozpočtu. Vysoký dluh dosahující úrovně 90 % HDP je dlouhodobou brzdou hospodářského rozkvětu. Je jisté, že mezi dluhem a růstem je vzájemná vazba. Zastavení růstu pak vychází z toho, že vláda nakonec musí zvýšit daně a omezit investice. Toto pak ovlivní i výši úroků z půjčených peněz a dojde k prodražení půjček.⁵⁷

Největším problémem je výše dluhu. Možným řešením je i mírná inflace ve výši 4 % až 6 % po dobu několika let. Inflace jistě není spravedlivá a převádí příjmy od střadatelů na dlužníky. Je to však nejrychlejší řešení a stejně k němu v nějaké podobě bude muset dojít. Pokud jde o Mezinárodní měnový fond tak napsal: „Přehnaně měkký MMF je to poslední, co teď Evropa potřebuje. Vzhledem k ústavní krizi jsme dospěli do okamžiku, kdy MMF musí eurozóně pomoci přijmout nesnadná rozhodnutí, jež sama učinit nedokáže. MMF musí zabránit tomu, aby Evropané dovolili sněhové kouli dluhu eurozóny přerůst, kvůli jejich ústavní paralýze, v celosvětovou lavinu.“⁵⁸

5.4 Hans-Werner Sinn

Velmi zajímavý názor má i **Hans-Werner Sinn**, profesor ekonomie a veřejných financí na Mnichovské univerzitě.

Jednou z možností je i vnitřní reálná devalvace. Znamenalo by to snížit ceny oproti konkurentům zhruba na polovinu současné úrovně. Jinak se konkurenceschopnost domácí výroby neobnoví. Řecko je však pod vlivem silné dovozové lobby. Dovoz byl výhodný díky dotacím a štědré podpoře EU. Tato lobby samozřejmě nemá zájem na omezení dovozu a snížení cen. To by sice přesměrovalo zájem na domácí produkty, ale zároveň snížilo zájem po zahraničním zboží a tím by jim klesly zisky. Cestou není ani pouhé odpouštění dluhů. To pouze upevňuje špatně nastavené ceny a tím i nekonkurenceschopnost ekonomiky. „Pouze snížení cen vytvoří přebytky běžného

⁵⁷ Ekonom č. 24/2012, s. 36

⁵⁸ Ekonom č. 2/2012, s. 36-37

účtu a umožní zemím stíženým krizí splatit zahraniční dluhy. Ty krizové země, které nechtějí na snižování cen přistoupit, by měly dostat příležitost k dočasnému odchodu z eurozóny, aby mohly devalvovat ceny a dluhy.”⁵⁹

Nicméně nejvyšší představitelka Německa – kancléřka **Angela Merkelová** – pochválila Řeky za drastické škrty ve veřejných financích. Tyto škrty zajistí řecké vládě finanční pomoc ve výši 130 miliard eur. To, že tyto škrty způsobují 25 % nezaměstnanost a že se Řekové bouří, jí nevadí.⁶⁰

⁵⁹ Ekonom č. 10/2012, s. 38

⁶⁰ Srov. Ekonom č. 41/2012, s. 15

6 Vlastní pohled na činnost MMF

Mezinárodní měnový fond byl založen po zkušenostech s velkou hospodářskou krizí ve třicátých letech minulého století, aby se podobná situace již neopakovala. Měl dohlížet nad pevným měnovým systémem a pomáhat odolat velkým ekonomickým potížím.

Dnes však především dohlíží na fungování finančního systému, snaží se usnadňovat mezinárodní měnovou spolupráci a podporovat stabilitu směnných kurzů, podporovat mezinárodní obchod apod. Navíc poskytuje svým členům i finanční půjčky na řešení jejich ekonomických problémů. Svým členům poskytuje i poradenskou pomoc.

MMF byl založen proto, aby pomáhal řešit a předcházet ekonomickým krizím. Z jeho postupu však vyplývá, že spíše řeší následky již propuklých krizí a v současné době není schopen krizím předcházet a tím jim úspěšně čelit.

Na příkladu dvou výše uvedených států, tedy Argentiny a Řecka je ukázáno, že pouze řeší následky. Proto sílí i kritika na adresu MMF a je dokonce požadováno ukončení jeho činnosti pro ztrátu legitimacy. Ruku v ruce s tím jde i kritika činnosti centrálních bank jednotlivých států, se kterými MMF úzce spolupracuje.

Mezinárodní měnový fond si alespoň začíná uvědomovat, že pouhé škrtky finanční krizi nevyřeší. V publikaci „Ekonomický výhled“ přiznal, že tam kde se nejvíce škrtalo a zvyšovaly daně nedošlo k největšímu hospodářskému růstu. Právě naopak. Při tomto hodnocení vycházel z údajů za roky 2010 a 2011. Nejvyšší škrtky mělo Řecko a současně mělo i největší propad HDP z celé eurozóny.⁶¹

Čelní představitelé EU a MMF po zadlužených státech požadují pouze, vyjádřeno jedním slovem, škrtky. Jak uvádím výše i samotný MMF si uvědomuje, že tento způsob není jediným řešením.

⁶¹ Srov. Ekonom č. 49/2012, s. 16

6.1 MMF – Řecko a Argentina

Postup MMF v zemích postižených finanční krizí se v podstatě nezměnil od doby svého vzniku až po současnost. Při pohledu na jeho postup a doporučení v Argentině a v Řecku, dojdeme k názoru, že vychází pouze z restriktivních opatření, privatizace, restrukturalizace dluhu apod.

Proto se v následující části zaměřuji hlavně na Řecko, jako jeden ze států, který je v současné době postižen velkou finanční krizí.

Proč silná trojka a hlavně MMF nezasáhl, když mezinárodní banky půjčovaly Řecku levné peníze? Poskytnuté úroky z půjček byly tak nízké, že bylo opravdu výhodné si úvěry brát. Které banky především poskytovaly tyto úvěry? Většinou německé a francouzské. Mezinárodní bankovní systém totiž funguje tak, že přes úroky vysává rozpočty jednotlivých zemí, a tyto státy pak přes zavedené daně vysávají svoje občany. Stát si nakonec vezme další půjčku, aby mohl splácet úroky. Dnes se neoficiálně uvádí, že devadesát procent řeckého dluhu tvoří úroky z předešlých dluhů.

Analytici trojky věřitelů (tedy EU, ECB a MMF) vypracovali desetistránkovou tajnou zprávu o řeckém dluhu, kterou předali představitelům eurozóny. Dále uvádím některé její závěry. „Úsporná opatření zavedená v Řecku představují tak velké riziko vyvolání recese, že by Řecko nebylo schopno se vymanit z dluhů ani za cenu dalšího záchranného plánu ve výši 170 miliard eur. Zavedení úsporných opatření by mohlo vážně oslabit řeckou ekonomiku a vést k prohloubení dluhu. Je v podstatě nemožné do roku 2020 dostat produkci na 120 % HDP. K tomu by Řecko potřebovalo mnohem vyšší půjčku než je nyní schválena.”⁶²

Evropa se straší Řeckem. Jeho odchodem z eurozóny a návratem k původní národní měně – drachmě. Údajně by došlo ke zhroucení celého systému. Opravdu? Existují studie renomovaných světových ekonomů, kteří to popírají. O odchodu z EU uvažovaly Evropské komise i Evropská centrální banka. V podobném duchu se vyjádřila

⁶² <http://www.scribd.com/doc/82260543/Greek-Sustainability-Proposal-CONFIDENTIAL-Febr-15-2012-PP> [online 2.2.2013]

i ředitelka MMF Cristine Lagardeová.⁶³ I guvernéři centrálních bank zemí EU nepovažují odchod Řecka za tragický a zničitelský.⁶⁴

Ostatně, kdo by na odchodu Řecka nejvíce tratil? Banky. Hlavně německé a francouzské. Dále pak investoři. Řeckým bankrotem by o všechno přišly. O řecké občany se MMF příliš nestará.

Ostatně v podobném duchu se vyjádřil i eurokomisař pro ekonomické a měnové záležitosti EU Olli Rehn, když mezi řádky jeho vystoupení zaznělo, že případný řecký krach by měl “zničitelské následky”, ale hlavně pro zbytek Evropy.⁶⁵

Uvádí se, že více jak 80 % peněz ze záchranného balíku putuje k věřitelům, to znamená do bank mimo Řecko a do Evropské centrální banky. Miliardy od daňových poplatníků z celé Evropy tak nezachraňují Řecko, ale banky. Pokud platí, že čtyřicet procent dostanou finanční ústavy mimo Řecko, 23 % řecké banky (převážně vlastněné zahraničním kapitálem) a 18 % ECB, tak na samotnou pomoc pro Řecko zbývá 19 %.⁶⁶ Velmi zajímavé rozložení pomoci. Argument, že věřitelé chtějí své investice zpět moc neobstojí. Proč tak lehkomyšlně půjčovaly a investovaly?

Kriticky se k činnosti MMF vyjádřil i viceguvernér ČNB Mojmir Hampl, když uvedl: „Je směšné, že zrovna měnový fond krizi urychlil. Byl to zjevně systematický pokus přivést zahraniční pomoc do celého regionu. Pokud někdo neměl přidávat polínka do ohně - výroky typu 'region střední a východní Evropy je celý ohrožený', pak právě MMF. Trvám na tom, že svou činností nás MMF v době krize poškodil a průběh krize pro nás zhoršil, ne zjednodušil.”⁶⁷

⁶³ Srov. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/177477-komisar-pro-obchod-brusel-pripravuje-scenar-odchodu-recka-z-eurozony/> [online 3.3.2013]

⁶⁴ Srov. http://czech.ruvr.ru/2012_05_13/74579365/ [online 3.3.2013]

⁶⁵ Srov. <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/1522511-jak-brusel-nici-recko?xtor=RSS-18> [online 3.3.2013]

⁶⁶ Srov. <http://www.presseurop.eu/cs/content/news-brief/1599451-kdo-ziska-pomoc-pro-recko> [online 3.3.2013]

⁶⁷ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/86202-mmf-nastvala-kritika-viceguvernera-cnb-hampla/> [online 3.3.2013]

6.2 Požadavky od MMF

Jaká doporučení a požadavky MMF dává?

Drastické škrty ve veřejných rozpočtech, privatizace národního majetku rovnající se téměř jeho likvidaci, restrukturalizace dluhu, snížení platů státním zaměstnancům, masivní propouštění, omezení sociálních jistot a zdravotnictví, zvýšení daní.

Tento postup je odmítán řadou významných ekonomů, jak uvádím na jiném místě v této práci.

Mezi největší kritiky tak například patří i William Easterly – bývalý vedoucí pracovník Světové banky, který uvedl, že bilion dolarů, které MMF a SB použily na pomoc a rozvoj se naprosto minul účinkem.

Ukazuje se, že provádění doporučených opatření nepomáhá, ale situaci spíše dále zhoršují a vyhrocují. Odpor prostých obyvatel se stupňuje. Politická situace se radikalizuje. Extremistické strany (ať už jde o krajní levici nebo pravici) získávají stále širší podporu. A jejich volební preference rostou.

Přesto, že v zemích jsou zaváděny drastické škrty, tak výše výdajů na armádu zůstávají ve stejné výši. Např. Řecko si udržuje více než stotisícovou armádu a udržuje přes pět set základen po celé zemi. Řecko předpokládá nákup zbraní v zahraničí, především z Německa (dodávky ponorek) a Francie (dodávky stíhaček). Země po roce 2000 patřila dokonce k pěti největším dovozcům zbraní na světě.⁶⁸

⁶⁸ Srov. HN Byznys. s. 21 [16.1.2013]

Závěr

Po zkušenostech s velkou hospodářskou krizí ve třicátých letech minulého století vznikla instituce, která nesla a nese název Mezinárodní měnový fond, aby zabránil dalším takovýmto krizím. Byl zřízený, aby pomáhal odolávat dalším velikým ekonomickým problémům a měl dohled nad pevným měnovým systémem.

V dnešní době hlavně hlídá fungování finančního systému, podporuje stabilitu směnných kurzů, aspiruje na usnadnění mezinárodní měnové spolupráce, podporuje mezinárodní obchod a jiné činnosti. Poskytuje jak poradenskou pomoc, tak i finanční půjčky na východiska z nepříznivých ekonomických situací.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat činnost MMF v současné ekonomické krizi a posoudit vhodnost doporučení MMF na řešení těchto krizí.

V první části bakalářské práce je věnována pozornost teoretické rovině vzniku, cílu a účelu činnosti MMF a v ní popsány i organizační struktura, členství, řídicí orgány MMF, stanovení kvót, procesy při hlasování a podmínky poskytování finanční pomoci členskými zeměmi. Dále jsou vybrány dva státy, kterým jedním z nich je země z jihoamerického kontinentu a to Argentina, kde proběhl státní bankrot a tím druhým je stát evropské unie Řecko, který právě prochází velikými ekonomickými problémy. Zde jsou popsány finanční krize a snaha o popsání záchranného opatření, která MMF, jak v Argentině, tak nyní v Řecku činí.

Ve druhé části je věnován prostor některým světovým ekonomům, kteří hodnotí činnost MMF. Na základě těchto všech informací je provedeno vlastní posouzení vhodnosti doporučení MMF na řešení krizí včetně návrhů alternativních postupů.

Na základě výše uvedených informací jsem přesvědčen, že současná doporučení MMF jsou nevhodná a nepomáhají státům řešit jejich svízelnou ekonomickou situaci. Rozprodej státního majetku vede k omezování domácí produkce a tím ke zvyšování nezaměstnanosti. To vede ke snížení kupní síly obyvatelstva a s tím opět spojené další omezení domácí výroby. Omezení výroby a škrty ve výdajích na veřejný sektor vedou

k nižším výběrům daní a k další rostoucí nezaměstnanosti. Vniká tímto spirála, ze které není úniku.

Stát který nemá výrobní prostředky a vlastní kapitál získaný z daní, nedokáže podporovat domácí produkci zboží, nezvyšuje kupní sílu obyvatelstva, nemá z čeho vybírat daně a tím splácet své dluhy.

V ideálním případě by si stát v době ekonomické konjunktury měl zajistit dostatek finanční rezervy, aby v době recese mohl zajistit prorůstová opatření. Využívání levných půjček soukromých věřitelů, které se nepoužijí na rozvoj, modernizaci, zvyšování efektivity výroby a naopak se použijí na spotřebu, vede k budoucím ekonomickým problémům.

Po provedeném hodnocení jsem dospěl k závěru, že uplatňované postupy MMF neřeší ekonomické problémy krizí postižených zemí, ale spíše je mnohdy zhoršují. Zhoršení nastává zejména útlumem výroby, zvyšování nezaměstnanosti, zhoršování sociální a ekonomické situace obyvatel a z toho plynoucí nižší výběr daní, přestože se daňová povinnost zvyšuje.

Proto jsem přesvědčen, že postup MMF při řešení finančních krizí by měl být spíše opačný než fond v současnosti uplatňuje. V tomto se plně ztotožňuji s názory významných světových ekonomů.

Anotace

Příjmení a jméno autora:	Jaroslav Teska
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce:	Mezinárodní měnový fond a jeho činnost
Název práce v anglickém jazyce:	International Monetary Fund and its activities
Vedoucí práce:	Doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.
Počet stran:	52
Rok obhajoby:	2013
Klíčová slova v českém jazyce:	fond, krize, státní dluh, státní bankrot, devalvace;
Klíčová slova v anglickém jazyce:	fund, crisis, state debt, state bankruptcy, devaluation;

Cílem bakalářské práce je charakterizovat důvody vzniku a následnou činnost MMF, včetně jeho proměn v průběhu času. Na příkladu dvou vybraných členských států ukázat důvody vzniku a průběh finanční krize. Na těchto státech pak posoudit vhodnost postupů MMF při poskytování finanční pomoci při řešení těchto krizí.

The aim of this bachelor thesis is to characterize reasons of establishing and consequent activity of IMF including its changes in the course of time. At the example of two selected member states to demonstrate reasons for IMF development as well as for course of the financial crisis. Then based on these states to evaluate the suitability of the IMF procedures, while providing the financial aid to solve the crises.

Seznam literatury

- 1) Boeckh, Anthony. *Velké oživení*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2012. 320 stran. ISBN 978-80-247-4170-3.
- 2) Holman, Robert. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 448 stran. ISBN 978-80-7179-861-3.
- 3) Jeníček, Vladimír., Foltýn, Jaroslav. *Globální problémy světa - v ekonomických souvislostech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 332 stran. ISBN 978-80-7400-326-4.
- 4) Kohout, Pavel. *Finance po krizi*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2010. 272 stran. ISBN 978-80-247-3583-2.
- 5) Kohout, Pavel. *Investiční strategie pro třetí tisíciletí*. 6. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2010. 296 stran. ISBN 978-80-247-3315-9.
- 6) Marková, Jana. *Mezinárodní měnová spolupráce*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, Praha: Oeconomica, 2006. 270 stran. ISBN 80-245-1053-7.
- 7) Pikora, Vladimír., Šichtařová, Markéta. *Všechno je jinak*. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2011. 224 stran. ISBN 978-80-247-4207-6.
- 8) Sedláček, Petr. *Mezinárodní měnový fond ve 21. století*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 234 stran. ISBN 978-80-7400-012-6.
- 9) SUCHARDA, Bohumil. *Mezinárodní měnový fond*. 2. díl, Články dohody. Praha: Československá obchodní a průmyslová komora, 1979. 94 s.
- 10) Tagaki, Shinji. *The IMF and Argentina 1991-2001*. 2004. 122 stran. ISBN 1-58906-380-5.
- 11) Vávra, Jaroslav. *Argentina. Vývoj ke krizi na začátku 21. století, z ekonomického, sociálního a politického hlediska*. 1. vydání. Liberec: Technická univerzita, 2003. ISBN 80-7083-773-X.

Seznam použitých zdrojů

Analýza předběžné udržitelnosti dluhu v Řecku:

<http://www.scribd.com/doc/82260543/Greek-Sustainability-Proposal-CONFIDENTIAL-Febr-15-2012-PP>

Členství v MMF: <http://www.imf.org/external/about/members.htm#number>

Ekonomické analýzy: <http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku>

Ekonom, č. 2 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 10 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 21 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 24 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 37 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 40 z roku 2012. ISSN 1210-0714

Ekonom, č. 41 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 42 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 49 z roku 2012. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 1 z roku 2013. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 3 z roku 2013. ISSN 1210-0714.

Ekonom, č. 4 z roku 2013. ISSN 1210-0714.

Hampl Mojmir: Výrok na adresu MMF:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/86202-mmf-nastvala-kritika-viceguvernera-cnb-hampla/>

Historické údaje o MMF: <http://www.imf.org/external/about/history.htm>

Historické údaje o SB:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/0,,contentMDK:20653660~menuPK:72312~pagePK:51123644~piPK:329829~theSitePK:29708,00.html>

Hospodářské noviny – Byznys [16.1.013]

Hospodářské noviny – Byznys, číslo 242. [12.12.2012]

Jak Brusel ničí Řecko: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/1522511-jak-brusel-nici-recko?xtor=RSS-18>

Jonáš, Jiří. Argentina: příběh jedné krize: <http://www.freewebs.com/jjonas/>

Kdo získá pomoc pro Řecko: <http://www.presseurop.eu/cs/content/news-brief/1599451-kdo-ziska-pomoc-pro-recko>

Krizová situace v Argentině: <http://www.penize.cz/nezamestnanost/16951-argentinska-krize-a-pouceni-pro-ceskou-republiku-i>

O kritériích konvergence:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Protokol_13.pdf

Odchod Řecka z eurozóny: http://czech.ruvr.ru/2012_05_13/74579365/

Odchod Řecka z eurozóny: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/177477-komisar-pro-obchod-brusel-pripravuje-scenar-odchodu-recka-z-eurozony/>

Organizační struktura MMF: <http://www.imf.org/external/np/obp/orgcht.htm>

Stanovení kvót členských zemí: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/finfac.htm>

Struktura řízení pro MMF: <http://www.imf.org/external/about/govstruct.htm>

Vývoj státních dluhů v EU: <http://www.csas.cz/banka/nav/o-nas/vyvoj-statnich-dluhu-v-eu-d00014488>

Seznam zkratk

OSN – Organizace spojených národů

IMFC – Mezinárodní měnový a finanční výbor

SDR – Zvláštní právo čerpání

HDP – Hrubý domácí produkt

EU – Evropská unie

MMF – Mezinárodní měnový fond

SB – Světová banka

Seznam obrázků:

Obr. 1 – Organizační struktura MMF.....	12
---	----

Seznam tabulek:

Tab. 1 – Generální ředitelé MMF.....	15
Tab. 2 – Veřejný dluh k HDP ve vybraných státech EU...	32

Seznam grafů:

Graf 1 – Hrubý domácí produkt Argentiny.....	22
Graf 2 – Veřejný dluh k HDP ve vybraných státech EU...	33

